

ØHM1190 Krøyers Have (Den Grønne Tråd), Svendborg sogn, Sunds herred, tidl. Svendborg amt. Sted nr. 09.05.13.

Kampagne: 26-03-2015

KUAS nr. 2014-7.23.02-0147

Overvågning i forbindelse med etablering af nyt stiforløb gennem Svendborgs middelalderlige voldanlæg i Krøyers Have som led i byfornyelsesprojektet "Den Grønne Tråd".

Abstract

Kampagne: 26-03-2015

Fund af kulturlag fra middelalder og nyere tid i forbindelse med overvågning af stioplægning i Krøyers Have. Stioplægningen medførte en tværgående ca. 50 cm dyb grøft gennem Svendborgs middelalderlige voldanlæg.

Undersøgelsens forhistorie

Kampagne: 26-03-2015

Som led i projekt "Den Grønne Tråd" gav Kulturstyrelsen Svendborg Kommune tilladelse til at renovere og synliggøre Krøyers Have. Dette betød blandt andet sløjfning af den tværgående sti gennem anlægget, samt nyetablering af den langsgående sti gennem anlægget. Denne nyetablering krævede afgravning i ca. 50 cms dybde gennem Svendborg bys middelalderlige forsvarsanlæg med vold og grav, som endnu i dag ligger synligt i Krøyers Have.

Administrative data

Kampagne: 26-03-2015

Topografi, terræn og undergrund

Kampagne: 26-03-2015

Målesystem

Kampagne: 26-03-2015

Ved overvågningen blev grøftforløbet ikke indmålt. Der blev dog udarbejdet en skitsetegning af grøften og taget en række oversigtsbilleder.

Da grøftforløbet udgør den nyanlagte sti, vil det dog senere være muligt at indmåle grøftforløbet i fladen, hvis et ønske om dette skulle opstå.

Øvrige data

Kampagne: 26-03-2015

Overvågningen blev påbegyndt 26-03-2015 og afsluttedes samme dag. Museumsinspektør Per Orla Thomsen var ansvarshavende arkæolog og varetog det administrative arbejde, mens Cand. Mag. Allan Dørup Knudsen varetog selve overvågningen samt den efterfølgende bearbejdning af dokumentationsmaterialet.

Overvågningen foregik i tørvejr og med jævne mellemrum også i solskin.

Maskinarbejdet blev udført af Entreprenørfirmaet Ollerup A/S.

Dokumentationen foreligger udelukkende digitalt, bestående af de i MUD oprettede lag, beskrivelse, tolkninger og billeder. Dog findes en enkelt oversigtskitse i papirsformat af grøftforløbet og de fundne lag. Skitsen er desuden også vedhæftet i MUD.

Udgravningsmetode

Kampagne: 26-03-2015

Forud for overvågningen var den nordsydgående sti der løb på volden tværs gennem haven fjernet med maskine. Det kunne konstateres, at stien var afgravet i 25 centimeters dybde, og at de fjernede lag blot udgjorde sand og grus fra stien. I fladen fandtes kun recente lag.

Forløbet af den kommende sti (overvågningsstykket) gennem Krøyers Have var forud for maskinafgravning markeret i overfladen med spray. Herved sikredes, at ikke unødige dele af det fredede fortidsminde blev forstyrret. Bredden på stien og udgravningsgrøften var 1,80 meter.

For ca. hver 5 meter blev det afgravede terræn nivelleret således, at maskinen blot afgravede til det ønskede niveau. Funderingen for stien krævede en afgravningdybde på ca. 50 cm. I vestlig del af feltet hvor terrænet var lidt hævet i forhold til niveauet af den asfalterede sti mod syd, blev der dog afgravet op til 70 cm.

Overvågningen forløb over hele stiforløbet, og da der ikke fremkom konstruktioner eller kulturlag, der krævede nærmere undersøgelse end hvad ADK kunne klare løbende, kunne maskinarbejdet forløbe uden stop. Løbende blev profiler og lagene i fladen undersøgt, beskrevet og tolket.

Undersøgelsens resultater

Kampagne: 26-03-2015

Der blev ved udgravning til det nye stiforløb hovedsageligt stødt på kulturlag af nyere tid samt flere recente forstyrrelser. Værd at bemærke er, at der i graven ikke blev påtruffet fyld fra middelalderen, men blot fra nyere tid. Dog har graven måske mod vest været stabiliseret med sten ud mod det vestliggende landskab.

Den oprindelige middelalderlige vold ses muligvis at fremkomme kun 30 cm under det øvre muldlag, som udgør toppen af det nuværende terræn. På toppen af volden fandtes en stor recent forstyrrelse. Den vestlige side af volden ses i dag at falde blødt mod øst. Dette kan muligvis skyldes påfyld fra efter voldens funktionstid, idet der øst for toppen af volden fandtes kulturlag af nyere tid.

Området øst for volden var stærkt forstyrret af recente nedgravninger fra blandt andet kabelgrøfter, der leder til kabelskabet placeret helt mod nord i haven.

Fremtidigt arbejde på stedet

Kampagne: 26-03-2015

Da voldanlægget er et fredet fortidsminde, bør fremtidig anlægsarbejde i Krøyers Have altid følges af arkæologisk overvågning og evt. udgravning.

Øhavsmuseet d. 27-04-2015

Anlægsliste

Anlæg	Hovedgruppe	Undergruppe	Datering	Fase	Tegn.	Indgår i	Består af
Kampagne: 26-03-2015							
1	Fyldskifte	Fyldskifte	Nyere tid (1661 -)- Nutid		T1		
2	Recent forstyrrelse	Recent forstyrrelse	Industritid- Nutid		T1		
3	Naturfænomen	Undergrund	Udateret		T1		
4	Kulturlag	Kulturlag	Ældre middelalder (1200-tal)- Middelalder		T1		
5	Kulturlag	Fyld i voldgrav	Nyere tid (1661 -)- Nutid		T1		
6	Kulturlag	Kulturlag	Ældre middelalder (1200-tal)- Middelalder		T1		
7	Recent forstyrrelse		Industritid- Nutid		T1		
8	Kulturlag	Kulturlag	Yngre middelalder (1400-tal)- Nutid		T1		
9	Naturfænomen	Undergrund	Udateret		T1		
10	Recent forstyrrelse		Industritid- Nutid		T1		
11	Kulturlag	Kulturlag	Nyere tid (1661 -)		T1		

Anlægsbeskrivelse

Kampagne: 26-03-2015

1

Fyldskifte, Fyldskifte, Nyere tid (1661 -)-Nutid

Beskrivelse:

Laget dækker over forløbet af den gamle sti, som løb tværs gennem Krøyers Have. Stien blev fjernet ved afgravning af de øverste 20-25 cm. Afgravningen afslørede ingen middelalderlige kulturlag og de(t) fjernede lag bestod blot af sand og grus fra stien. Bredden på det afgravede stykke var 2 meter, omtrentligt svarende til den tidligere stis bredde.

Tegninger: T1

Foto: 1/8851, 1/8852, 1/8853, 1/8854

Består af:

Indgår i:

Fund:

Lag:

2

Recent forstyrrelse, Recent forstyrrelse, Industritid-Nutid

Beskrivelse:

Lag af recente forstyrrelser helt mod vest i Krøyers Have ved bunkeren. Her var blandt andet kabelgrøft til gadelys langs stien.

Tegninger: T1

Foto: 1/8849, 1/8850, 1/8855, 1/8859, 1/8870

Består af:

Indgår i:

Fund:

Lag:

3

Naturfænomen, Undergrund, Udateret

Beskrivelse:

Lystbrunt - gult letsandet ler.

Tolkning: Undergrund.

Tegninger: T1

Foto: 1/8855, 1/8857, 1/8858, 1/8859, 1/8870, 1/8878, 1/8879, 1/8880, 1/8881

Består af:

Indgår i:

Fund:

Lag:

4

Kulturlag, Kulturlag, Ældre middelalder (1200-tal)-Middelalder

Beskrivelse:

Heterogent gråligt gulbrunt sandet ler med flere knytnævestore sten, der ligger spredt i laget.

Tolkning:

Mulig stenpakning/stabilisering af gravens vestlige afslutning. Fylden ses at være undergrund (lag 3) blandet med gråligt letleret muld.

Tegninger: T1

Foto: 1/8855, 1/8857, 1/8858, 1/8859, 1/8878, 1/8879, 1/8880, 1/8881

Består af:

Indgår i:

Fund:

Lag:

5

Kulturlag, Fyld i voldgrav, Nyere tid (1661 -)-Nutid

Beskrivelse:

Lyst gråbrunt letleret muld. Der blev på stedet blot afgravet 40 cm. I fylden fandtes gule og røde teglbrokker, fragmenter af rudeglas fra nyere tid samt et større fragment af en glaseret drænrør.

Tolkning:

Fyld i Graven. Fyldet antages at være fra nyere tid.

Tegninger: T1

Foto: 1/8856, 1/8857, 1/8858, 1/8859, 1/8878, 1/8879, 1/8880, 1/8881

Består af:

Indgår i:

Fund:

Lag:

6

Kulturlag, Kulturlag, Ældre middelalder (1200-tal)-Middelalder

Beskrivelse:

Hvor volden steg op fra graven fremkom blev afgravet et kulturlag af muldjord med enkelte røde teglbrokker. Laget var omtrentligt 30 cm tykt. Herunder (og i bunden af grøften) fremkom et letleret homogent lysgråt sandet lerlag. Heri sås ingen teglbrokker. På toppen af banken var afgravet i alt 50 cm.

Tolkning:

Øvre muldlag tolkes som nyere muld/kulturlag fra parken/haven, mens det nedre lag anses for at være del af den oprindelige banke.

Tegninger: T1

Foto: 1/8857, 1/8858, 1/8859, 1/8860, 1/8861, 1/8862, 1/8863, 1/8864, 1/8868, 1/8877, 1/8878, 1/8879, 1/8880, 1/8881

Består af:

Indgår i:

Fund:

Lag:

7

Recent forstyrrelse, Industritid-Nutid

Beskrivelse:

Lag af lyst gult undergrundsagtigt fyld. Laget var skarpt afgrænset, som var det gravet med maskine.

Tolkning: Recent forstyrrelse. Eventuelt fra tidligere udgravning?

Tegninger: T1

Foto: 1/8863, 1/8864, 1/8865, 1/8867, 1/8868, 1/8877, 1/8878, 1/8879, 1/8880, 1/8881

Består af:

Indgår i:

Fund:

Lag:

8

Kulturlag, Kulturlag, Yngre middelalder (1400-tal)-Nutid

Beskrivelse:

Homogent muldjordsagtigt gråbrunt sandet ler. I fylden fandtes to fragmenter af indvendigt glaseret yngre rødgods, hvis karform dog ikke kunne bestemmes. Laget var desuden fyldt med rødder.

Tolkning:

Senmiddelalderlig/efterreformatorsk fyld på østsiden af voldgraven. Kan fyldet eventuelt stamme fra påfyldning i forbindelse med at volden ikke længere tjente et forsvarsmæssigt formål.

Tegninger: T1

Foto: 1/8867, 1/8872, 1/8873, 1/8875, 1/8877

Består af:

Indgår i:

Fund: X1: Yngre rødgods, (stjertpotttegods) vådglasur, bugskår, Yngre middelalder (1400-tal)-Nyere tid (1661 -)

Lag:

9

Naturfænomen, Undergrund, Udateret

Beskrivelse:

Gult letsandet ler i bunden af græften. Under afgravning gravedes gennem et 5-10 cm tyndt lag af hårdt mørkbrunt leret sand, hvori fandtes et fragmetn af hornbemalet fad med flad bund som synes at være fra 1700-tal eller yngre.

Tolkning:

Det mørke lag anses som kulturlag påført i nyere tid, mens det gule lag anses for den oprindelige undergrund.

Tegninger: T1

Foto: 1/8871, 1/8873, 1/8875, 1/8876

Består af:

Indgår i:

Fund: X2: Yngre rødgoods (hornmalet) vådglasur, bundskår, Efterreformatorisk tid (1536-1660)-Nyere tid (1661 -)

Lag:

10

Recent forstyrrelse, Industritid-Nutid

Beskrivelse:

Blanding af hvist og gult fintkornet sand. Laget var skarpt afgrænset og i laget fandtes kabelafmærkninger.

Tolkning:

Recent fyld i kabelgrøfter som fører ind til kabelskab mod nord.

Tegninger: T1

Foto: 1/8873, 1/8874, 1/8875, 1/8876

Består af:

Indgår i:

Fund:

Lag:

11

Kulturlag, Kulturlag, Nyere tid (1661 -)

Beskrivelse:

Grøftens østligste ca 5 meter bestod af en langsløbende recent kabelgrøft i halvdelen af grøften, mens den anden halvdel bestod af hårdpresset mørkgråt letsandet ler med tegl og mørtelfragmenter. Ingen fund.

Tolkning:

Det mørke lag tolkes som fyld fra nyere tid.

Tegninger: T1

Foto: 1/8874, 1/8876

Består af:

Indgår i:

Fund:

Lag:

FundListe

Fund	Materiale	Genstand	Datering	Anlæg
Kampagne: 26-03-2015				
X1	Keramik/historisk tid	Yngre rødgods, (stjertpottegods) vådglasur, bugskår	Yngre middelalder (1400-tal)- Nyere tid (1661 -)	8
X2	Keramik/historisk tid	Yngre rødgods (hornmalet) vådglasur, bundskår	Efterreforma- torisk tid (1536-1660)- Nyere tid (1661 -)	9

Fundbeskrivelse

Kampagne: 26-03-2015

X1

Keramik/historisk tid, Yngre rødgoods, (stjertpottegods) vådglasur, bugskår, Yngre middelalder (1400-tal)-Nyere tid (1661 -)

2 bugskår af yngre rødgoods. Begge ses indvendigt glaseret.

Kasseret efter registrering.

Tegninger:

Foto: 1/8905

Anlæg: 8

Fund:

Lag

X2

Keramik/historisk tid, Yngre rødgoods (hornmalet) vådglasur, bundskår, Efterreformatork tid (1536-1660)-Nyere tid (1661 -)

Fragment af bund og side af hornbemalet fad. Fadet ses helt fladbundet og pibelpersornamentikken på fadets inderside ses at bestå af parallelle rundtløbende linjer på fadets skrå side.

Kasseret efter registrering.

Tegninger:

Foto: 1/8904

Anlæg: 9

Fund:

Lag

Tegningsliste

Tegning	Målestok	Type	Anlæg	Fund	Beskrivelse	Dato	Tegner
Kampagne: 26-03-2015							
T1	-	Skitse	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11		Oversigtsskitse	26-03- 2015	Allan Dørup Knudsen

Fotoliste

Billed	Motiv	Beskrivelse	Anlæg	Fund	Filmtype	Dato	Fotograf
Kampagne: 26-03-2015							
1/8849	Udgravning til sti påbegyndt mod vest		2		digitalt foto	26-03-2015	Allan Dørup Knudsen
1/8850	Profil med recente lag ved udgravningens begyndelse		2		digitalt foto	26-03-2015	Allan Dørup Knudsen
1/8851	Den sløjfede tværgående sti, nordlig del mod Bagergade		1		digitalt foto	26-03-2015	Allan Dørup Knudsen
1/8852	Den sløjfede tværgående sti, sydlig del mod Ramsherred		1		digitalt foto	26-03-2015	Allan Dørup Knudsen
1/8853	Den sløjfede tværgående st, set fra syd		1		digitalt foto	26-03-2015	Allan Dørup Knudsen
1/8854	Den sløjfede tværgående st, set fra syd		1		digitalt foto	26-03-2015	Allan Dørup Knudsen
1/8855	Vestlig del af udgravning		2, 3, 4		digitalt foto	26-03-2015	Allan Dørup Knudsen
1/8856	Grøften gennem graven		5		digitalt foto	26-03-2015	Allan Dørup Knudsen
1/8857	Grøften gennem grav og vold		3, 4, 5, 6		digitalt foto	26-03-2015	Allan Dørup Knudsen
1/8858	Oversigtsbilledet, set fra toppen af bunker mod		3, 4, 5, 6		digitalt foto	26-03-2015	Allan Dørup Knudsen

	vest						
1/8859	Oversigtsbillede, set fra vest		2, 3, 4, 5, 6		digitalt foto	26-03-2015	Allan Dørup Knudsen
1/8860	Profil af snit gennem voldens vestlige del		6		digitalt foto	26-03-2015	Allan Dørup Knudsen
1/8861	Profil af snit gennem voldens vestlige del		6		digitalt foto	26-03-2015	Allan Dørup Knudsen
1/8862	Profil af snit gennem voldens vestlige del		6		digitalt foto	26-03-2015	Allan Dørup Knudsen
1/8863	Afgravning på toppen af volden		6, 7		digitalt foto	26-03-2015	Allan Dørup Knudsen
1/8864	Den store recente forstyrrelse på topepn af banken		6, 7		digitalt foto	26-03-2015	Allan Dørup Knudsen
1/8865	Oversigtsbillede, set mod vest		7		digitalt foto	26-03-2015	Allan Dørup Knudsen
1/8866	Oversigtsbillede, set mod vest				digitalt foto	26-03-2015	Allan Dørup Knudsen
1/8867	Oversigtsbillede, set mod vest		7, 8		digitalt foto	26-03-2015	Allan Dørup Knudsen
1/8868	Grøftforløbet på toppen af volden med tydelig spor efter den recente forstyrrelse		6, 7		digitalt foto	26-03-2015	Allan Dørup Knudsen
1/8869	Grøftforløbet gennem grav				digitalt foto	26-03-2015	Allan Dørup Knudsen

	og vold, set fra vest.						
1/8870	Vestligste del med recent opfyld helt mod vest.		2, 3		digitalt foto	26-03-2015	Allan Dørup Knudsen
1/8871	Profil i østlig del af udgravning		9		digitalt foto	26-03-2015	Allan Dørup Knudsen
1/8872	Profil med muldlag, østlig del af banken		8		digitalt foto	26-03-2015	Allan Dørup Knudsen
1/8873	Oversigt, Recente lag ved strømskab		8, 9, 10		digitalt foto	26-03-2015	Allan Dørup Knudsen
1/8874	Østlig del af grøftforløb med recente forstyrrelser, set mod vest		10, 11		digitalt foto	26-03-2015	Allan Dørup Knudsen
1/8875	Oversigt, set fra øst		8, 9, 10		digitalt foto	26-03-2015	Allan Dørup Knudsen
1/8876	Oversigt, østlig del af grøftforløb, set fra vest		9, 10, 11		digitalt foto	26-03-2015	Allan Dørup Knudsen
1/8877	Toppen af volden, set fra vest		6, 7, 8		digitalt foto	26-03-2015	Allan Dørup Knudsen
1/8878	Oversigt efter endt udgravning, set fra toppen af bunker		3, 4, 5, 6, 7		digitalt foto	26-03-2015	Allan Dørup Knudsen
1/8879	Oversigt efter endt udgravning, set fra toppen af		3, 4, 5, 6, 7		digitalt foto	26-03-2015	Allan Dørup Knudsen

	bunker						
1/8880	Oversigt efter endt udgravning, set fra vest		3, 4, 5, 6, 7		digitalt foto	26-03-2015	Allan Dørup Knudsen
1/8881	Oversigt efter endt udgravning, set fra vest		3, 4, 5, 6, 7		digitalt foto	26-03-2015	Allan Dørup Knudsen
1/8904	X2			X2	digitalt foto	26-03-2015	Allan Dørup Knudsen
1/8905	X1			X1	digitalt foto	26-03-2015	Allan Dørup Knudsen